

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดูแลสุขภาพบุคลากร ในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดูแลสุขภาพบุคลากร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม ถึง เดือนพฤศจิกายน 2542 เป็นเวลา 2 เดือน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานใน 9 งานการพยาบาล ได้แก่ งานการพยาบาลผู้ป่วยพิเศษ งานการพยาบาลผู้ป่วยกุมารเวชศาสตร์ งานการพยาบาลผู้ป่วยทั่วไปและฉุกเฉิน โสต นาสิก ลาริงซ์ งานการพยาบาลผู้ป่วยสูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา งานการพยาบาลผู้ป่วยผ่าตัดและ พักฟื้น งานการพยาบาลผู้ป่วยศัลยศาสตร์ งานการพยาบาลผู้ป่วยนอกและฉุกเฉิน และงานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์ ของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ แบ่งเป็นพยาบาลจำนวน 122 คน ผู้ช่วยพยาบาลจำนวน 77 คน พนักงานช่วยการพยาบาลจำนวน 36 คน และคนงานจำนวน 15 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลการดูแลสุขภาพบุคลากร ในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ส่วนที่ 3 แบบบันทึกข้อมูลปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดูแลสุขภาพบุคลากร แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านหลังจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ความถูกต้องด้านเนื้อหา คำนวณได้ค่าดัชนีความตรงกันของเนื้อหาเท่ากับ 0.81 และนำไปทดลองใช้กับบุคลากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน โดยวิธีวัดซ้ำ 2 ครั้งในกลุ่มเดิมใช้ระยะเวลาห่างกัน 1 สัปดาห์ แล้วนำเครื่องมือ ส่วนที่ 2 มาหาความเชื่อมั่นโดยวิธีการสอบซ้ำได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 จากนั้น นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและจัดกลุ่มคำตอบที่เป็น คำถามปลายเปิด

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 82.0 เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 31 - 40 ปีมากที่สุด ร้อยละ 49.6 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าร้อยละ 45.6 มีตำแหน่งเป็นพยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล พนักงานช่วยการพยาบาล และคนงานร้อยละ 48.8 30.8 14.4 และ 6.0 ตามลำดับ มีประสบการณ์ในการทำงานโดยเฉลี่ย 11.5 ปี พบว่าตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงานจนถึงปัจจุบันมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58.8 เคยได้รับอุบัติเหตุจากการถูกของแหลมคมหรือเข็มทิ่มตำจากการปฏิบัติงาน และร้อยละ 27.2 เคยเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อหรือโรคติดต่อ โดยโรคที่พบ ได้แก่ การติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน วัณโรค และโรคไวรัสตับอักเสบบเอ

2. การดูแลสุขภาพบุคลากร

2.1 การประเมินสุขภาพอนามัยก่อนรับเข้าปฏิบัติงานและการตรวจสุขภาพอนามัยประจำปี

2.1.1 การประเมินสุขภาพอนามัยก่อนรับเข้าปฏิบัติงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 51.6 ได้รับการตรวจสุขภาพอนามัยก่อนรับเข้าปฏิบัติงาน โดยการตรวจสุขภาพอนามัยก่อนรับเข้าปฏิบัติงานที่กลุ่มตัวอย่างได้รับมากที่สุด คือ การตรวจทางรังสีวิทยา ร้อยละ 65.9 รองลงมา ได้แก่ การตรวจร่างกายทั่วไป 48.8 และพบการตรวจหาการติดเชื้อโรคสุกใสให้แก่บุคลากรก่อนที่จะรับเข้าปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ต้องให้การดูแลใกล้ชิดกับผู้ป่วยเด็ก ร้อยละ 9.8

2.1.2 การประเมินสุขภาพอนามัยประจำปี มีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 74.0 ได้รับการตรวจสุขภาพอนามัยประจำปีจากโรงพยาบาล โดยการตรวจสุขภาพอนามัยประจำปีในกลุ่มตัวอย่างได้รับจากโรงพยาบาลมากที่สุด คือ การทดสอบทูเบอร์คูลินทางผิวหนัง ร้อยละ 92.4 รองลงมา ได้แก่ การถ่ายภาพรังสีทรวงอกร้อยละ 71.4

2.2 การได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยเพื่อป้องกันการติดเชื้อและความปลอดภัยในการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 82.8 เคยเข้าร่วมการประชุม สัมมนา หรือฝึกอบรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยเพื่อป้องกันการติดเชื้อและความปลอดภัยในการทำงาน โดยเนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างได้รับมากที่สุด คือ การทำลายเชื้อและการทำให้ปราศจากเชื้อ ร้อยละ 78.7 รองลงมา ได้แก่ การป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ร้อยละ 74.9

2.3 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค

2.3.1 การรับรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคก่อนสัมผัสโรคและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคลหลังสัมผัสโรค กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 16.4 รับรู้ว่าโรงพยาบาลมีโปรแกรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้แก่บุคลากรก่อนสัมผัสโรค และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 47.2 รับรู้ว่าโรงพยาบาลมีการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้แก่บุคลากรหลังสัมผัสกับโรคติดต่อหรือโรคติดเชื้อ โดยโรคที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่ามีการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้แก่บุคลากรหลังสัมผัสโรคมามากที่สุดคือ โรคเอดส์ร้อยละ 56.8 รองลงมา ได้แก่ โรคไข้กาฬหลังแอ่นร้อยละ 53.4

2.3.2 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากโรงพยาบาล วัคซีนที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากโรงพยาบาลมากที่สุด คือ วัคซีนป้องกันโรคไวรัสตับอักเสบบีร้อยละ 73.3 รองลงมา ได้แก่ วัคซีนป้องกันโรคบาดทะยักร้อยละ 32.0 และพบว่ามีการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคที่เคยได้รับวัคซีนเพื่อกระตุ้นภูมิคุ้มกันต่อโรคไวรัสตับอักเสบบีทุก 5 ปี

2.4 การเฝ้าระวังการเจ็บป่วยจากการปฏิบัติงาน

2.4.1 การรับรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังการเจ็บป่วยจากการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 79.6 รับรู้ว่าในโรงพยาบาลมีการเฝ้าระวังการเจ็บป่วยจากการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร โดยการเฝ้าระวังการที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่ามียามากที่สุด คือ การเฝ้าระวังการเกิดอุบัติเหตุจากการถูกของแหลมคมหรือเข็มทิ่มตำร้อยละ 87.9 รองลงมา ได้แก่ การเฝ้าระวังโรคเอดส์ร้อยละ 66.3

2.4.2 การเฝ้าระวังที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากโรงพยาบาล กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 4.8 เคยได้รับการตรวจหาเชื้อ MRSA ที่รุนแรงกรณีที่เกิดการระบาดของโรค กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.9 ได้รับการตรวจเลือดเพื่อหาภูมิคุ้มกันต่อโรคไวรัสตับอักเสบบี และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 18.3 ได้รับการตรวจเลือดเพื่อหาภูมิคุ้มกันต่อโรคเอดส์

2.5 การกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนของบุคลากรเมื่อสัมผัสโรคติดเชื้อ

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 94.0 รับรู้ว่ามีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนของบุคลากรเมื่อสัมผัสโรคติดเชื้อ โดยแนวทางการปฏิบัติตนที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่ามียามากที่สุด คือ การกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนของบุคลากรเมื่อเกิดอุบัติเหตุจากการถูกของแหลมคมหรือเข็มทิ่มตำร้อยละ 92.8 รองลงมา ได้แก่ การกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนเมื่อสัมผัสกับโรคเอดส์ร้อยละ 68.1

2.6 การให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อให้แก่บุคลากร

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 82.4 รับรู้ว่าโรงพยาบาลมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาปัญหาสุขภาพอนามัยที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อให้แก่บุคลากร โดยมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 14.4

เคยขอรับบริการจากหน่วยงานนี้ เรื่องที่กลุ่มตัวอย่างขอคำปรึกษามากที่สุด คือ การถูกขงแหมคมและเข็มทิ่มตำร้อยละ 69.4 รองลงมา ได้แก่ การอบห้องผ่าตัดด้วยแก๊สร้อยละ 13.9

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดูแลสุขภาพบุคลากร ในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

3.1 ปัญหาอุปสรรคในการดูแลสุขภาพบุคลากร กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคในด้านการประเมินสุขภาพอนามัยก่อนรับเข้าปฏิบัติงานและการตรวจสุขภาพอนามัยประจำปีมากที่สุดร้อยละ 87.2 รองลงมา ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคร้อยละ 82.8

3.2 ข้อเสนอแนะในการดูแลสุขภาพบุคลากร กลุ่มตัวอย่างให้ข้อเสนอแนะในด้านการประเมินสุขภาพอนามัยก่อนรับเข้าปฏิบัติงานและการตรวจสุขภาพอนามัยประจำปีมากที่สุดร้อยละ 40.8 รองลงมา ได้แก่ ข้อเสนอแนะด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคร้อยละ 36.0

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านบริหาร

1.1 ควรมีการตรวจสุขภาพอนามัยให้แก่บุคลากรทุกคนที่จะรับเข้าปฏิบัติงานในโรงพยาบาลและมีการตรวจสุขภาพอนามัยประจำปี และทุก 6 เดือนในกลุ่มที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เสี่ยงต่อการติดเชื้ออย่างต่อเนื่อง

1.2 ควรจัดอบรมและฟื้นฟูความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยเพื่อป้องกันการติดเชื้อและความปลอดภัยในการทำงานให้แก่บุคลากรทุกคน ทุกระดับอย่างน้อยปีละ 1 – 2 ครั้ง

1.3 ควรมีการกำหนดโปรแกรมการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคให้แก่บุคลากร โดยเฉพาะวัคซีนป้องกันโรคไวรัสตับอักเสบบี

1.4 ควรมีการเฝ้าระวังการเจ็บป่วยจากการปฏิบัติงานและมีการนำข้อมูลจากการเฝ้าระวังการเจ็บป่วยจากการปฏิบัติงานมาใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น

1.5 ควรมีการจัดทำคู่มือการกำหนดแนวทางปฏิบัติตนของบุคลากรเมื่อสัมผัสโรคติดเชื้อที่มีเนื้อหาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย แจกให้ครบทุกหน่วยงาน

1.6 ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรของโรงพยาบาลทราบว่า มีหน่วยงานที่ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อให้แก่บุคลากร และควรมีเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้คำปรึกษาได้ตลอด 24 ชั่วโมง

2. ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลควรตระหนักและเห็นถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง โดยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพบุคลากรที่โรงพยาบาลจัดให้ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากการติดเชื้อทั้งของตนเอง ผู้ร่วมงาน และผู้ป่วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการดูแลสุขภาพบุคลากรในกลุ่มประชากรที่กว้างขวางขึ้น เช่น ในบุคลากรที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข บุคลากรที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อเปรียบเทียบกิจกรรมการดูแลสุขภาพบุคลากรที่บุคลากรได้รับจากหน่วยงานที่สังกัด
2. ควรมีการศึกษาถึงค่าใช้จ่ายและภาวะคุ้มทุนของการให้การดูแลสุขภาพบุคลากร เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่โรงพยาบาลต้องสูญเสียให้แก่บุคลากรที่เกิดการติดเชื้อหรือเกิดการเจ็บป่วยจากการปฏิบัติงาน รวมทั้งผลกระทบด้านอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคลากรมีสุขภาพที่ไม่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน